

## Ett snävt folkhem

Framtidskonventets förslag till ett nytt grundfördrag för EU är just nu mycket på tapeten, fastän förslaget inte innehåller några väsentliga förskjutningar i den reella maktfördelningen. Så länge alla stora beslut fattas på mellanstatlig nivå, dvs. av ministerrådet på regeringskonferenserna, är det ytterst svårt att genomdriva betydande reformer inom unionen. Statscheferna är demokratiskt valda för att driva de enskilda medlemsländernas intressen, inte EU:s gemensamma sak. Härav följer också att unionen förblir en kraftlös aktör i den globala stormaktspolitiken.

Detta tycks passa även Finlands regering. Statsminister Matti Vanhanen framhävde i sin kolumn i HBL (26.8.03) att det är viktigt för Finland ”att balansen mellan verksamhetsorganen bör bevaras och att jämlikhet bör råda mellan medlemsländerna”. Denna försiktighet bottnar knappast i att den nuvarande maktfördelningen uppfattas som idealisk, utan snarast i att alternativa lösningar för närvarande framstår som är alltför utopistiska eller riskabla. Guss Mattssons klassiska axiom gäller även i detta fall: Bättre en fågel i handen än tio haglar i fonden.

Dessutom är det uppenbart att unionens snart förestående östutvidgning innebär betydligt större förändringar för dess medlemsländer än nämnda grundfördrag. Unionens nya medlemsländer kommer länge att vara billigare i drift än de västeuropeiska välfärdsstaterna, vilket mycket väl kan leda till att basindustrin flyttar en allt större del av sin produktion österut och därmed även av arbetsplatserna. Som bekant har denna förskjutning redan vidtagit och inget tyder på att trenden skulle avta framöver.

Historiskt sett är denna kapitalförskjutning helt jämförbar med de stora jordreformerna efter första världskriget och med välfärdsstatens uppkomst efter andra världskriget. I alla tre fallen handlar det om massiva inkomstöverföringar från en befolkningsgrupp till en annan, denna gång från västra Europa till östra. En blick på de dagspolitiska frågorna i de nuvarande EU-länderna visar att man har börjat ana detta, även om politikerna av taktiska skäl ogärna frångår de nationella perspektiven och argumenten i diskussionen.

Den tyska regeringens beslut att genomföra betydande skattelättnader beror inte enbart på den akuta krisen i landets ekonomi. I bakgrunden finns en insikt om östutvidgningens strukturella konsekvenser för hela Europa. Den svenska debatten inför folkomröstningen om EMU handlar på ytan mycket om Sveriges nationella suveränitet. Men i sak oroar sig svenskarna främst över hur Europas ekonomiska integration inverkar på Sveriges internationella konkurrenskraft och sociala välfärd.

Även i Finland finns en utbredd motvilja att tala om den egna välfärdsstatens framtid i ett europeiskt sammanhang. Politikerna och journalisterna dryftar gärna hur man skall kunna bevara de sociala tjänsterna och förhindra en ökning av inkomstskillnaderna. Men vem funderar offentligt på hur den nuvarande välfärdsnivån skall kunna finansieras om basindustrin lämnar landet och man av konkurrensskäl dessutom måste sänka skattenivån?

Paavo Lipponens tal vid SDP:s nyligen firade jubileumsfest i Forssa är symptomatiskt i detta fall. Trots att Lipponen hör till de verkliga EU-experterna fann han det bäst att beskriva välfärdsstatens framtid som något som avgörs främst på nationell nivå. Det tar nog sin tid innan politikerna vill tala om ett europeiskt folkhem till sina väljare.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 3.9.2003